

Lk 24, 13 - 35 Zjevení na cestě do Emaus

Autor přípravy

[Petr Pokorný](#)

1. První reakce

Nápadné jsou legendární rysy tohoto příběhu.

Jakou roli hraje, zvláštní "nepřesvědčivost", kterou působí příběh na první pohled?

Postupná změna pohledu, kterou může čtenář u učedníků sledovat

2. Text

2.1. Poznámky k některým výrazům

v.13 - téhož dne - příběh se odehrává třetího dne. Třetí den je den Božích zásahů (sr. Gn 22,4; Ex 19,11.15n). Tento údaj patří k nejstarší tradici stručných ústních vyznání. Vypravěč příběhu tedy již znal velikonoční vyznání, patrně ve známé podobě tzv. formule víry (1Kor 15, 3b-5) a chtěl je tímto příběhem čtenáři přiblížit.

v.13 - VEmmaou/j - těžko identifikovatelná lokalita,

v.18 - podobně i Kleofáš (Kleopa/j) je jinak neznámý učedník. Obojí - jméno jinak nevýznamné lokality i jméno jinak neznámého učedníka - nasvědčují tomu, že jde o starou tradici s historickým jádrem. Jinde v NZ se tato jména nevyskytují, udržela se v příběhu jen proto, že byla s jeho obsahem od počátku spojena a že tedy evangelista toto vyprávění nevytvořil, nýbrž redigoval.

v.34 - výskyt jména Šimona (Petra), který je v NZ shodně uváděn jako první, kdo prožil setkání se vzkříšeným Kristem (viz kontext).

2.2 Kontext

Širším kontextem tohoto příběhu jsou povelikonoční události. Ve v.34 je příběh zřetelně spojen s velikonoční zvěstí o Ježíšově vzkříšení, tedy s evangeliem v ústní podobě. Každé z evangelií zpracovává toto období jinak, s jinými reáliemi, ale s touž myšlenkou a stejným významem. V Lukášově evangeliu je příběh o prvním zjevení zařazen za perikopu o prázdném hrobu. Nový příběh začíná v atmosféře údivu a strachu. Dále následuje perikopa o zjevení v kruhu Dvanácti a nakonec nanebevstoupení. Zjevení na cestě do Emaus patří u Lukáše do tohoto základního okruhu zjevení Vzkříšeného. Současně je zřejmé, že Lukáš

právě tomuto příběhu přikládá zvláštní význam: použil příběh ze starší tradice, aby na něm mohl ukázat něco podstatného o povaze a smyslu Kristova vzkříšení.

2.3 Komentář

v 24, 13 - 16

Dva muži jdou do vesnice Emausy. Opouštějí Jeruzalém (v. 13). Ježíš se k nim připojí, ale oni ho nepoznávají (v. 15), ačkoli evangelista výslovně říká, že to byli „dva z nich“ (v. 13) - to znamená, že patřili ke kruhu Dvanácti (v. 9). Když mluvili „o tom, co se událo“ (v. 14), mluvili tedy o Ježíšově zatčení, výslechu a popravě.

Motiv nepoznání je spojen se zjevením vzkříšeného Ježíše i v evangeliu Janově 20,14 a 21,4 (sr. Mk 6,49par). Setkáváme se s ním také v podobenství o posledním soudu (Mt 25,37-40.44n), podle něhož je Syn člověka a soudce nepoznaně přítomen na světě v chudých a trpících lidech. V našem oddílu však nevystupuje nepoznaný Ježíš jako trpící bratr ani jako soudce, ale především jako Vykupitel (v. 21, sr Mk 6,45-51), jako Mesiáš (v. 26) a jako zakladatel nového společenství (sr. J 21,1-14).

Motiv nepoznání naznačuje, že vzkříšený Ježíš je lidem přítomen novým způsobem. Jestliže tuto jeho novou přítomnost rozeznají, je to samo již mimořádnou událostí.

Čteme, že zprvu „něco jako by bránilo jejich očím“. Znamená to, že doba kdy Ježíš byl viditelně, bezprostředně přítomen na zemi, končí Velikonocemi. Od té doby je třeba k rozpoznání jeho totožnosti očí, které otevírá Bůh. Ježíše dnes nelze bezprostředně vidět, ale je přítomen z hle-diska dosavadní běžné zkušenosti neobvyklým způsobem. Není již vázán na určité místo a čas. Zjevuje se v Jeruzalémě (v. 34) i ve vsi Emau-sy (v. 31). Zjevuje se tak i dnes v Praze, ale současně v mnoha dalších místech Evropy a ve všech dalších světadílech. Většina lidí ho však nevidí a nepoznává. I v této perikopě o něm na začátku věděl jen vypravěč a čtenáři (posluchači) - křesťanské společenství shromážděné k bohoslužbám. Budoucí noví účastníci setkání s Ježíšem to ještě nevědí, představují dosud svět, který je „vně“. Teprve další vyprávění ukáže, jak se lze s Ježíšem setkat v tomto světě a jak s ním lze vstoupit do společenství jako s Vykupitelem (v. 21), který otvírá cestu k plnému, k „slávě“ (sr. pojem do,xa u Lukáše).

24, 17 - 24

V rozhovoru s neznámým mužem přiznávají oba poutníci, že znají celý Ježíšův příběh, ano, že dokonce slyšeli vyprávění o prázdném hrobě a zvěst o Kristově vzkříšení (v. 22-24)! Ale přesto jsou „plni zármutku“ (v. 17). Velikonoční poselství je sice „ohromilo“ (v. 22), ale zřejmě mu neuvěřili. Mohli bychom říci, že se podobají mnoha dnešním lidem, kteří sice ještě v kulturním podvědomí uchovávají Ježíšův příběh, ale nevěří mu.

Způsob, jakým neznámý muž mluví s oběma poutníky, naznačuje, na jaké rovině a ve

kterých rozměrech lze člověka oslovit, kde se ho evangelium skutečně dotýká. Je to předně rozměr naděje, i kdyby nebyla zcela přesně vyjádřená (v.21). Současně je to zkušenost se starostí a zklamáním (v. 17) a potřeba svěřit se s tím vším někomu, kdo je člověku tak nablízku, že jde stejnou cestou, a přitom je odjinud, takže zpovědi zklamaných nemůže zneužít.

To ještě neznamená, že by tu byly nějaké „navazovací body“ ve smyslu lidských vloh pro evangelium. Oba pocestní stále ještě nechápou a jen zpětně můžeme rozpoznat, že již v tuto chvíli se vytvářely předpoklady k velké změně, která se s nimi stane a která vyvrcholí ve v. 32.

24, 25 - 27

Neznámý muž zvěstuje oběma učedníkům očekávaného Mesiáše, jako toho, který musel trpět. Je to Boží vůle (e;dei v.26, sr. 13,33) a lze ji doložit z Písma. Evangelista tím zřejmě odkazuje k Ex 12 a Iz 53. Ukazuje se, že rozhovor s Písmem (zde Starý zákon) zbavuje víru falešných iluzí a představ. Téměř mimochodem tak poznáváme i to, že Starý zákon se stává knihou křesťanské církve, jejíž četba může připravit k přijetí evangelia.

24, 28 - 31

Cesta neznámého muže vede dál. Není tu jen pro jednu skupinu poutníků, pro jednu farnost, pro jednu konfesi. A přece se vždycky dá přemluvit k společnému stolování (sr. Zj 3,20), zejména, když „už je k večeru a den se schyluje“ - když se blíží temná noc - obraz ohroženosti a smrti (Ž 23,4; Zj 21,25).

Při stolování přejímá neznámý muž roli hostitele, láme chléb a žehná mu. Palestinský chléb byl plochý a dělil se lámáním.

Při lámání, které následovalo po výkladu Písma a bylo zarámováno požehnáním, se tento neznámý muž dává poznat jako Ježíš. Společenství při večeři Páně je tedy základní příležitostí k setkání s ukřižovaným a vzkříšeným Ježíšem. Je to událost, při které se již nyní alespoň na chvíli stávají skutečností některé rysy „království Božího“. Začíná se naplňovat to, co měl Ježíš na mysli, když při poslední večeři před ukřižováním pověděl, že s učedníky bude slavnostně stolovat až v království Božím (22,15n). - V tuto chvíli tedy nastal zlom a něco z „posledních“ Božích věcí se stalo skutečností již v tomto životě.

Proč právě v tuto chvíli? Protože všechno to, co se dělo předtím - zpověď, výklad Písma, modlitba a slovo požehnání - připravovalo cestu Božímu jednání. Když čteme v trpném rodě, že „se jim otevřely oči“, doslova, že „jejich oči byly otevřeny“, je to opis Božího jednání. Bůh jim právě při této příležitosti otevřel oči (v. 31). V hostiteli, který na Blízkém východě dosud ručí svým životem za život svých hostů (sr. 22,20 par), poznali ukřižovaného Ježíše a současně se tak setkali s mocí Stvořitele, který jako milosrdný otec zachraňuje hříšné děti,

ty, kteří byli pro jeho království mrtví a ožili, byli zatraceni a jsou nalezeni (Lk 15, 24.32).

24, 32

Učedníci byli proměnění až do hloubi své osobnosti. Proměna zasáhla samotné jejich srdce. Srdce tehdy nebylo metaforou lidských citů, ale bylo pokládáno za sídlo lidského já, bylo totožné s osobností člověka (např. Ž 73,26). Bůh zná lidská srdce a posiluje je (Sk 1,24; 15,8). Mění ty, pro které je „těžko uvěřit“ (dosl. ty „kteří jsou pomalí srdcem k věření“ v. 25) ve své svědky, jejichž srdce hoří (v.32). „Hořící srdce“ jsou obdobou ohně Ducha svatého, o němž se mluví ve Sk 2,3n. Ještě Justin Mučedník mluví v polovině druhého století o “ohni lásky” k prorokům a svědkům, kteří byli přáteli Kristovými, a říká, že tento oheň v něm roznítilo evangelium (dial. 8,1).

Nyní tedy modlitby, čtení Písma a společné stolování docházejí svého cíle. Cesta do Emauz se ve světle tohoto ohně mění ve společnou cestu se vzkříšeným Ježíšem. V. 32 je klíčem k předchozímu vyprávění a lze jej proto zvolit jako užší text kázání.

24, 33 - 35

Na závěr čteme o tom, jak se hledaly a sešly dvě skupiny lidí, které udělaly stejnou zkušenost s živým Kristem. Vzniká křesťanská ekumena. Šimon Petr se stává hlavní postavou, protože byl zřejmě první, kdo vydal svědectví o Kristově vzkříšení (1Kor 15 3b-5), a protože Lukáš chtěl ukázat, že to, co vysvětluje svým příběhem o cestě do Emauz, je totožné s tím, co církevní tradice vyjadřuje pojmem vzkříšení (v. 34, sr. 1Kor 15,4 aj.). Současně tím vyznává, že je to nejhlubší pojitku všech skupin Ježíšových stoupenců. I dnešní křesťané vycházejí při vyjádření své víry z klasických křesťanských formulí velikonoční víry v Kristovo vzkříšení, i když je musí nově interpretovat.

Po všem, co se událo, nepropadli učedníci panice, když Ježíš „zmizel jejich zrakům” (v. 31). Věděli už, že je s nimi, i když ho nevidí, že s nimi je, když vykládají Písmo, modlí se a společně si rozdělují chléb - jak při Večeři Páně, tak i ve skutečném životě. Poznali, že jeho vnější neviditelná přítomnost má zcela viditelné důsledky. Skutky apoštolů vyprávějí o tom, jak Ježíš působil dál prostřednictvím Božího (svatého) Ducha a ukazují tak, že setkání na cestě do Emauz bylo jen začátkem cesty, na jejímž konci, za naším dosavadním obzorem, je nové viditelné setkání s hostite-em z Emauz jako s tím, který znamená naději celého světa (Sk 1,11).

3. Teologická témata

a) Kristovo vzkříšení a zjevení Vzkříšeného jsou zde ukázány jako základní impulsy ke zrodu křesťanské víry a následně i křesťanského společenství.

b) Křesťanské bohoslužby s vyznáním (zpovědí), výkladem Písma a Večeří Páně jsou zde ukázány jako místo, kde se lze setkat se Vzkříšeným.

4. Dnešní pohled na tento text

Může se zdát, že je to sakramentální pojetí, které odvádí pozornost od problémů dnešního světa. Jak tento text pomůže řešit otázky míru a války, bídy a hladu - to všechno jsou přece evidentně také otázky života a smrti?

Tento příběh však především chce povědět, co je nejvlast-nějším obsahem velikonoční zvěsti. Není jím, to, co život ohrožuje. Kdybychom z otázek, které jsme právě připomenuli, udělali text kázání, byl by to smut-ný nebo přinejmenším dvojznačný text a nebylo by to kázání křesťanské. Otázky současného života, zvl. problémy války a hladu, jsou však neodmyslitelným pozadím, kontextem dnešní křesťanské zvěsti, která ovlivňuje její aplikaci. Jestliže tento příběh ukazuje, že Bůh se přiznal k příteli chudých a zarmoucených lidí, je to zaslíbení všem, kdo upřímně usilují o plnější život, o pokoj a o pomoc hladovým, a kdo nechtějí, aby Boží vůle byla prosazová-na vnější mocí. Vzkříšený Ježíš provází i dnešního člověka a dává se mu poznat právě tam, kde si hluboce uvědomuje své problémy. Lze namítnout, že to ještě není řešení konkrétních otázek. Jistě není. Bůh neřeší lidské úkoly za nás, ale dává, co může dát jen on a co naší práci vůbec dává smysl. Jistotu, která plyne z evangelia, neoslazuje lidská činnost. Může-li člověk stát za něčím, o čem ví, že to i bez jeho podpory má budoucnost, je to zároveň dějinnou silou. A stolování s Kristem spolu s lámáním společného chleba je zřetelným vyjádřením toho, co je základní hodnotou lidského života.

Sledujeme, jak se v celé parikopě protíná skutečný příběh dvou lidí a Ježíše s vyjádřením jeho významu. Tomu slouží zobecňující, typizující a až alegorické rysy vyprávění, na něž jsme upozorněni drobnými aktualizacemi (analogie s bohoslužbou, se vznikem víry dnes, s naším ekumenismem).

5. Podněty pro kázání

a) Jako základní osnova kázání se nabízí komentované převyprávění, zhruba tak, jak je lze vyčíst z 2.3.

Lze přitom použít Lukášovu vypravěčskou techniku:

Nejprve ponechává čtenáře (posluchače) v pocitu jakési nadřazenosti - sledujeme učedníky, kteří nevědí to, co my už víme.

Postupně však poznáváme, že oni vědí totéž, co my - znají očekávání spojená s třetím dnem; vkládali naděje do Ježíše; slyšeli dokonce i o prázdném hrobu. Ukazuje se, že to všechno ještě nestačí, aby nebyli nadále zoufalí a zmatení.

Postupně se pak na jejich příběhu ukazuje i pro čtenáře, že Ježíšovo vzkříšení znamená něco více - vstup do projevujícího společenství se vzkříšeným Kristem..

b) Kázání lze zaměřit na motivy křesťanských bohoslužeb, které Lukáš do příběhu ukryl: poznání a vyznání vlastní situace, výklad Písma, Večeře Páně.

c) Konečně: příběh nabízí i ekumenické motivy: Vzkříšený Kristus se podobně jako pozemský Ježíš neuzavírá jenom pro jednu skupinu učedníků, lze jej potkat mezi jeruzalémskými “sloupy církve” stejně jako ve společnosti těch, kteří z Jeruzaléma odcházejí, a ani oni nemohou říci, že by jim “patřil” výlučně.

Vzkříšený Kristus je naopak tím základem, který podněcuje setkávání i mezi různými společenstvími křesťanů.

Liturgické období

[velikonoce](#)

edice

3

[stáhnout PDF](#)